ȘTIINȚE ECONOMICE

CZU: 656.2.001.76(478):339.92(4)

EVOLUȚIA ȘI PERSPECTIVELE INFRASTRUCTURII FEROVIARE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

ȚURCANU Angela
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID
E-mail: tab_angela@yahoo.com

Adnotare. *Acest articol analizează evoluția și perspectivele infrastructurii feroviare a Republicii Moldova în contextul integrării europene. Republica Moldova, după obținerea independenței, a traversat o perioadă de declin în sectorul feroviar, cauzată de lipsa investițiilor și de dificultăți economice. Articolul evidențiază provocările majore cu care se confruntă infrastructura feroviară, cum ar fi uzura accentuată a liniilor ferate, starea învechită a materialului rulant și diferențele de ecartament față de standardele europene. De asemenea, sunt scoase în evidență inițiativele de modernizare a infrastructurii feroviare, finanțate de organizații internaționale, menite să alinieze rețeaua feroviară națională la standardele europene, facilitând astfel integrarea Republicii Moldova în rețelele de transport transeuropene (TEN-T). Articolul subliniază importanța reformelor necesare pentru dezvoltarea economică durabilă a țării și pentru îmbunătățirea competitivității sale economice.*

Cuvinte-cheie: *infrastructură feroviară, modernizare, dezvoltare, integrare europeană, transport feroviar, rețele de transport, terminal intermodal, reforme etc.*

Adnotation. *This article analyzes the evolution and perspectives of the railway infrastructure of the Republic of Moldova in the context of European integration. The Republic of Moldova, after gaining independence, went through a period of decline in the railway sector, caused by a lack of investment and economic difficulties. The article highlights the major challenges facing the railway infrastructure, such as the high wear and tear of the railway lines, the aging condition of the rolling stock and the difference in gauge from European standards. Also, initiatives to modernize the railway infrastructure, financed by international organizations, aimed at aligning the national railway network with European standards, thus facilitating the integration of the Republic of Moldova into the trans-European transport networks (TEN-T), are highlighted. The article emphasizes the importance of the reforms necessary for the sustainable economic development of the countries and for the creation of its economic competitiveness.*

Keywords: *railway infrastructure, modernization, development, European integration, rail transport, transport networks, intermodal terminal, reforms etc.*

Republica Moldova se află într-un moment crucial al dezvoltării sale economice, iar infrastructura feroviară joacă un rol esențial în acest proces. După obținerea independenței în anul 1991, sectorul feroviar al țării a intrat într-o perioadă de declin sever, marcată de o scădere constantă a investițiilor și de dificultăți economice. Această deteriorare a afectat semnificativ eficiența și competitivitatea transportului feroviar comparativ cu alte tipuri de transport, cum ar fi spre exemplu cel rutier.

În prezent, Republica Moldova dispune de o rețea feroviară care se întinde pe aproximativ 1.151 km, acoperind principalele regiuni ale țării și oferind legături importante pentru tranzitul de mărfuri și pasageri. Cu toate acestea, infrastructura feroviară se confruntă cu provocări semnificative, printre care se numără uzura accentuată a liniilor ferate, care limitează viteza

trenurilor la aproximativ 30 km/h pe multe sectoare, mult sub viteza proiectată inițial de 80-100 km/h. Aceasta afectează grav timpul de deplasare, capacitatea de transport și competitivitatea economică a rețelei feroviare. [1]

Pe lângă starea precară a căilor ferate, parcul de material rulant al Întreprinderii de Stat „Calea Ferată din Moldova" (CFM) este învechit, majoritatea locomotivelor și vagoanelor depășind durata de viață proiectată. Situația parcului de vagoane pentru pasageri este critică, cu o mare parte dintre acestea în stare de nefuncționare sau aproape de expirarea termenului de exploatare, ceea ce pune în pericol continuarea serviciilor internaționale de transport feroviar de pasageri. De asemenea, echipamentele și instalațiile feroviare, cum ar fi sistemele de semnalizare și blocurile de cale, prezintă un grad de uzură fizică de peste 75%, ceea ce crește riscul de accidente și reduce fiabilitatea generală a serviciilor feroviare. [5]

Un alt aspect esențial în contextul modernizării infrastructurii feroviare din Republica Moldova este alinierea la standardele europene. Diferențele dintre ecartamentul feroviar larg de 1.520 mm utilizat în Republica Moldova față de cel utilizat în Uniunea Europeană (1435 mm) complică interoperabilitatea rețelei naționale cu cea europeană. Această situație creează dificultăți semnificative în transportul internațional, deoarece necesită transbordarea sau schimbarea osiilor trenurilor la frontieră, un proces costisitor și consumator de timp. Pentru a facilita integrarea în rețelele transeuropene de transport (TEN-T), Republica Moldova urmează să investească în modernizarea și reabilitarea infrastructurii feroviare, inclusiv adaptarea la ecartamentul standard european de 1435 mm în punctele critice de frontieră. [5]

Pentru a face față acestor provocări, autoritățile din Republica Moldova, în colaborare cu organizațiile internaționale, au inițiat o serie de proiecte menite să îmbunătățească starea infrastructurii feroviare și să o aducă la standardele europene. Printre acestea se numără modernizarea și reabilitarea liniilor de cale ferată, precum și atragerea de finanțări externe de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Europeană de Investiții (BEI) și Uniunea Europeană. Aceste proiecte au ca scop reabilitarea infrastructurii și adaptarea acesteia la standardele europene, pentru a asigura o integrare mai strânsă a Republicii Moldova în rețelele de transport europene. [2], [3], [4]

Un exemplu semnificativ de modernizare a infrastructurii feroviare este proiectul de reabilitare a coridorului feroviar nord-sud (Vălcineț-Ocnița-Bălți-Ungheni-Chișinău-Căinari), cu o lungime de 446 km care leagă nordul și sudul țării, un coridor esențial pentru transportul intern de mărfuri și pentru conectarea Republicii Moldova la rețelele internaționale de transport. Acest proiect include modernizarea liniilor de cale ferată, îmbunătățirea infrastructurii de semnalizare și control, precum și achiziționarea de material rulant modern. Coridorul ferovizar leagă orașele Edineț, Bălți, Ungheni, Chișinău cu porturile din Constanța, Galați, Giurgiulești, Reni și Ismail, prin intermediul complexelor portuare se efectuează majoritatea importurilor și exporturilor în Republica Moldova. [7]

De asemenea, modernizarea terminalelor multimodale și a stațiilor de frontieră este esențială pentru a reduce timpul de tranzit și costurile asociate cu transbordarea la frontiere, având în vedere diferențele de ecartament. Actualmente au fost determinate trei terminale multimodale:

- Centrul logistic multimodal Berești - specializat în transbordare containere și marfă generală între modurile feroviare și rutiere, manipulare și depozitare temporară. Studiul de prefezabilitate a fost realizat cu sprijinul USAID, iar Studiul de fezabilitate este în prezent în curs de elaborare. [11]

- Terminalul interior de marfă Chișinău. Studiul de fezabilitate se desfășoară cu asistență tehnică și sprijin consultativ din partea Parteneriatului Estic de Investiții în Conectivitate (EPICstudy). Termenul de implementare este anul 2025. [8]

- Terminalul intermodal Giurgiulești, capacitatea anuală estimată a noului terminal va ajunge la 800.000 de tone. Se propune construcția unei noi dane și îmbunătățirea eficienței (o zonă de parcare pentru camioane, un depozit protejat, macarale mobile). [9]

Terminalele multimodale sunt puncte-cheie unde mărfurile sunt transferate între diferite tipuri de transport, cum ar fi trenurile, camioanele și navele fluviale. Modernizarea acestor terminale va reduce timpii de tranzit și va îmbunătăți competitivitatea exporturilor moldovenești, facilitând transportul mai rapid și mai eficient al mărfurilor.

Modernizarea terminalelor și stațiilor de frontieră face parte din eforturile țării de a se alinia la standardele europene și de a facilita integrarea în rețelele transeuropene de transport (TEN-T). Acest lucru este vital pentru creșterea fluxului comercial și pentru consolidarea legăturilor economice cu UE.

Un element esential în perspectiva aderării Republicii Moldova este procesul de integrare accelerată, care reprezintă un mecanism nou pentru atingerea obiectivelor de aderare bine stabilite, ce sunt susținute de către Uniunea Europenă prin deschiderea acesteia în ajustarea legislației UE în favoarea Republicii Moldova. Un exemplu elocvent este aprobarea Regulamentului (UE) 2024/1679 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 privind orientările Uniunii pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport, de modificare a Regulamentelor (UE) 2021/1153 și (UE) nr. 913/2010 și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1315/2013, prin care au fost aprobate noile hărți a rețelei transeuropene în domeniul transporturilor (TEN-T) în care se regăsesc în premieră și căile ferate ale Republicii Moldova. [10]

Alinierea infrastructurii feroviare a Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene reprezintă un obiectiv primordial al țării, pentru care se necesită întreprinderea unei serii de măsuri și reforme pentru a asigura compatibilitatea rețelei feroviare naționale cu cea europeană, îmbunătățirea performanței transportului feroviar și consolidarea conectivității regionale. [6]

În concluzie, modernizarea și reforma sectorului feroviar din Republica Moldova sunt esențiale pentru dezvoltarea economică durabilă a țării și pentru integrarea sa în Uniunea Europeană. Investițiile în acest sector nu doar că vor îmbunătăți siguranța și eficiența transportului, dar vor contribui și la creșterea competitivității economice a țării, facilitând astfel dezvoltarea durabilă pe termen lung. Cu toate acestea, succesul acestor inițiative depinde de implementarea eficientă a proiectelor de infrastructură, de o strategie coerentă de dezvoltare și de o coordonare eficientă între toți actorii implicați. Numai prin abordarea acestor provocări Republica Moldova va putea să-și modernizeze cu succes infrastructura feroviară și să devină un actor competitiv pe piața regională a transporturilor.

Accelerarea realizării reformelor instituționale și legislative care să sprijine dezvoltarea și modernizarea sectorului feroviar este esențială. Alinierea cadrului normativ la legislația europeană constituie un pas crucial pentru a atrage investiții și pentru a asigura un management eficient al resurselor disponibile. În acest sens, este imperativ ca autoritățile să accelereze implementarea reformelor necesare și să îmbunătățească coordonarea între diferitele entități implicate în gestionarea și reglementarea sectorului feroviar.

Bibliografie:

1. Concepția pentru restructurarea sectorului feroviar și a Î.S. „Calea Ferată din Moldova” pentru anii 2022-2024, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1042/2017. Publicat: 15-12-2017 în Monitorul Oficial Nr. 434-439 art. 1189;
2. Legea nr. 22/2015 privind ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova şi Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de achiziţie a locomotivelor şi de restructurare a infrastructurii feroviare. Publicat: 20-03-2015 în Monitorul Oficial Nr. 69-73 art. 75;
3. Legea nr. 17/2016 pentru ratificarea Acordului de grant dintre Republica Moldova, Calea Ferată din Moldova şi Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare în cadrul Proiectului de Restructurare a Căilor Ferate din Moldova, acordat din Fondul Special BERD. Publicat: 08-04-2016 în Monitorul Oficial Nr. 90-99 art. 168;
4. Legea nr. 298/2016 pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind infrastructura feroviară și parcul de material rulant ale Republicii Moldova. Publicat: 13-01-2017 în Monitorul Oficial Nr. 9-18 art. 36;
5. Program de dezvoltare a Î.S. „Calea Ferată din Moldova pentru perioada 2018-2031”, 2018, Chișinău, disponibil la: http://cfm.md/content/ro/plan.pdf?1;
6. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022. Publicat: 21-12-2022 în Monitorul Oficial Nr. 409-410 art. 758;
7. Strategia de mobilitate pînă în anul 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 589/2024, disponibilă pe: https://gov.md/ro/content/sedinta-guvernului-din-28-august-2024;
8. https://airport.md/news/ae-2024-rmo?checkin-warn accesat la data de 30.08.2024, ora 21.48;
9. https://gifp.md/ro/services-facilities/container-general-cargo-terminal/ accesat la data de 31.08.2024, ora 10.42;
10. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1679 accesat la data de 27.08.2024, ora 11.52;
11. https://mded.gov.md/dezvoltarea-complexului-logistic-multimodal-beresti-autoritatile-au-discutat-optiunile-de-amplasare-si-configurare/ accesat la data de 25.08.2024, ora 19.16.